

Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

Admiraal Helfrichlaan 1, Postbus 3332, 3502 GH Utrecht
Tel 030 - 298 34 34, Fax 030 - 298 34 37, www.mogroep.nl

Steun voor jeugd en ouders

Algemeen Maatschappelijk Werk in
het Centrum voor Jeugd en Gezin

Steun voor jeugd en ouders

Onze jeugd moet kunnen opgroeien tot gezonde, betrokken en zelfstandige volwassenen. Dit gaat niet altijd vanzelf. Er zijn in Nederland een kleine 5 miljoen kinderen en jongeren tot 25 jaar. Al deze kinderen en jongeren en hun opvoeders hebben af en toe vragen en problemen. Vaak lossen ze die zelf op, soms is extra ondersteuning nodig. Zo'n 15 % van de jeugd heeft ernstiger problemen en vraagt gedurende langere tijd intensieve hulp. Vroegtijdige hulp en steun kunnen voorkomen dat dit nodig wordt.

Hulp en steun aan jeugd en ouders vragen een vroegtijdige en sluitende aanpak. Met de komst van de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) wordt geïnvesteerd in een sluitende zorgstructuur. Snel, vraaggericht, laagdrempelig, gecoördineerd en op maat. Het CJG is er voor alle vragen van ouders, opvoeders, kinderen en jongeren van 9 maanden tot 23 jaar. Ook professionals kunnen er terecht voor vragen over opgroeien en opvoeden. De CJG's zijn nu volop in ontwikkeling.

Door snel signaleren en adequaat reageren op problemen van ouders en kinderen worden zwaardere problemen en gebruik van duurdere zorg voorkomen. Hierin speelt het AMW¹ al ruim 100 jaar een onmisbare rol, met name door de integrale aanpak van de problematiek in de eigen omgeving, en de empowerment van jeugd en ouders. In deze brochure laten we zien welke rol het AMW kan spelen in de CJG's.

Basismodel CJG

Kenmerk van het CJG is dat taken en functies op het gebied van jeugd en opvoeden worden gebundeld. Er is sprake van één herkenbaar loket met goede achterliggende voorzieningen. Maar er bestaat geen blauwdruk; welke voorzieningen dat zijn en hoe het CJG precies wordt ingericht, kan lokaal verschillen. In elk geval biedt het CJG de vijf Wmo functies: informatie en advies, signalering, toeleiding naar hulp, lichte pedagogische hulp en coördinatie van zorg. Ook biedt het jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau en GGD) en het CJG werkt samen met het Bureau Jeugdzorg en de Zorg Advies Teams op scholen. Afhankelijk van de lokale wensen kunnen ook andere functies aan het CJG gekoppeld worden. Denk hierbij aan welzijnswerk, huisarts, verloskundige, kraamzorg, jeugd-ggz, voor- en vroegschoolse educatie en gemeentelijke diensten.

Het CJG hoeft niet nieuw neergezet te worden in één fysiek pand in de wijk. Er zijn volop bestaande wijkvoorzieningen die (op korte termijn) de positie van een CJG kunnen krijgen. Zo kan een consultatiebureau, een brede school, een buurthuis, een GGD of een al bestaand opvoedsteunpunt een CJG worden. Ook hoeven de organisaties die samen het CJG vormen niet persé met elkaar onder één dak; het draait vooral om samenwerking in een netwerkorganisatie met goede afspraken die worden vastgelegd in een convenant.

Samenwerking is de kern van het CJG

Het Centrum voor Jeugd en Gezin is niet het domein van een discipline, integendeel het verenigt de kwaliteiten van verschillende disciplines. Deze brochure beschrijft welke bijdrage het AMW kan leveren, vanuit het uitgangspunt dat jeugdigen en ouders alleen geholpen worden wanneer zorg en hulp in samenhang worden geboden.

Femke

Femke is een alleenstaande moeder met drie jonge kinderen. Ze heeft zich altijd prima gered, maar de laatste tijd kan ze weinig meer hebben van de kinderen en maakt ze zich zorgen om de oudste jongen met wie ze weinig contact kan maken. Ze heeft vragen over autisme. Ze loopt binnen bij het Centrum voor Jeugd en Gezin. Omdat haar vraag complex blijkt verkent de maatschappelijk werker van het centrum met haar de situatie. In dit gesprek blijkt dat deze jongen erg veel zorgtaken op zich moet nemen, omdat Femke meer is gaan werken om uit de schulden te komen. Tijdens het gesprek vertelt Femke dat dit wellicht ook meespeelt als oorzaak van het feit dat hij zich zo vaak op zijn kamer terugtrekt als zij er is. Femke wil graag steun bij het omgaan en vooral voorkomen van schulden en beter contact met haar oudste zoon. In overleg met andere disciplines van het CJG wordt een plan van aanpak opgesteld waarin aandacht voor zowel Femke als haar zoon als de materiele situatie van het gezin.

AMW onmisbaar in CJG

Het CJG adviseert, signaleert, verwijst, helpt en coördineert. Vele organisaties kunnen hierin een belangrijke rol spelen, waaronder het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW). Zij heeft het CJG veel kennis en ervaring te bieden. De kwaliteit en kracht van het AMW is dat ze:

- Een integrale aanpak heeft. Opvoedingsproblemen staan zelden op zichzelf. Andere problemen kunnen veroorzaken dat stevig ouderschap lastig te ontwikkelen is. Niet één probleem, maar jeugd en de ouders met vragen/ problemen, hun context én hun mogelijkheden staan centraal.
- Samenwerking zoekt en vindt. Door de integrale aanpak van het AMW kijkt het AMW samen met jeugd en ouders of en welke steun gewenst is. Zo kunnen

schuld-, gezondheids-, - huisvesting-, scholing-, werkrelatie en verslavingsproblemen een rol spelen bij opvoeding- en ontwikkelingsvragen. Het AMW kent en zoekt haar partners, maakt heldere werkafspraken en kan de steun en hulp coördineren.

- Geworteld is in de lokale gemeenschap en actuele kennis heeft van de sociale kaart op het terrein van psychosociale hulp, gespecialiseerde voorzieningen (zoals geestelijke gezondheidszorg, woonzorg en schuldhulpverlening), informatie over wet- en regelgeving en (buurt)voorzieningen.
- Uitgaat van het bevorderen van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van jeugd en ouders en 'meedoen' stimuleert.
- Toegankelijk, dichtbij en kosteloos is voor iedereen.
- Outreachend werkt om mensen die hulp nodig hebben maar niet zelf hulp zoeken, te bereiken.
- Maatwerk biedt voor iedere cliënt, specifieke doelgroep en lokale situatie; met een breed scala aan inzetbare methodieken wordt aangesloten bij doelen, wensen en mogelijkheden.
- Een verbindende schakel is tussen gezondheidszorg (huisartsen, eerstelijns psychologen, jeugdgezondheidszorg), welzijn (kinderwerk, jongerenwerk, opbouwwerk) en veiligheid (politie (jeugd)reclassering) en is hiermee zowel een schakel in afzonderlijke ketens als een schakel tussen ketens.
- Hulp biedt die professioneel wordt uitgevoerd met hulpverleners op HBO-niveau.

¹ AMW, inclusief jeugd- en schoolmaatschappelijkwerk. Laatsgenoemde komt via de school in actie.

Achmed

Achmed is 15 jaar en wil zakgeld. Hij krijgt af en toe wat tussendoor, maar moet dan precies uitleggen wat hij er mee doet. Hij vraagt hoe hij het gesprek met zijn ouders moet aangaan omdat hij nu niet kan meedoen aan allerlei activiteiten, verder ook niet sport of andere vrijetijdsbesteding heeft. Hij geeft aan weinig vrienden te hebben: hij heeft immers nooit wat. Vervolgens vertelt hij veel ruzie te hebben met zijn ouders, zeker omdat laatst de politie aan de deur is geweest omdat hij misschien op de uitkijk stond bij een inbraak. Hij heeft toen vier weken huisarrest gehad en is twee weken ook niet naar school geweest. Zijn moeder was het daar niet mee eens, maar hij vertelt dat zijn moeder dat niet durft te zeggen: 'ze wil niet nog een keer een gebroken arm oplopen'. Het AMW heeft een spreekuur in het buurthuis waar de jongen weleens komt. De consulent van het CJG regelt op verzoek van de jongen een afspraak om verder te praten binnen twee dagen.

En nu concreet...

In elk geval biedt het CJG naast jeugdgezondheidszorg de vijf Wmo functies: informatie en advies, signalering, toeleiding naar hulp, lichte pedagogische hulp en coördinatie van zorg. Op deze vijf functies heeft het AMW een aanbod.

Aan het loket van het CJG krijgen jongeren en ouders direct **informatie en advies** bij eenvoudige opvoedingsvragen en zonodig over het aanbod voor gezond opgroeien en opvoeden. Het AMW heeft kennis en ervaring te bieden voor het opzetten een pedagogisch spreekuur, opvoedvoorlichting en informatievoorziening via website en folders.

Signaleren is een taak voor iedereen die professioneel betrokken is bij jeugd en is altijd onderdeel van het werk van maatschappelijk werkers. Bij complexe of alarmerende signalen kan het CJG multidisciplinaire teams samenstellen. Door de inzet van het AMW in een dergelijk team wordt een integrale beoordeling van de problematiek bevorderd, waarbij de cliënt als uitgangspunt wordt genomen. Afhankelijk van de lokale situatie kan het AMW de coördinator van het team leveren.

Nadat beoordeeld is hoe ernstig een signaal over zorg van/over jeugd en ouders is, biedt het CJG direct hulp of zorgt voor **toeleiding** naar lichtere, specifiekere of zwaardere hulp. In het laatste geval zal er melding worden gedaan bij het Bureau Jeugdzorg. Hierbij is een naadloze overdracht essentieel, zonder dat er werk wordt overgedaan en jeugd en ouders nogmaals hun hele verhaal moeten vertellen. Veel lokale voorbeelden

tonen aan dat samenwerking tussen AMW en BJz goed werkt voor jeugd en ouders. Afspraken over de hulpverlening en taakverdeling, het overbruggen van wachttijd of opvoedingsondersteuning, het versterken van positieve (omgevings) factoren zijn daar enkele voorbeelden van.

Het AMW is een belangrijke aanbieder van diverse vormen van **hulpverlening** achter het loket van het CJG. Voorbeelden van diensten zijn (school)maatschappelijk werk, opvoedingsondersteuning, gezinscoaching, videohometraining, bemiddeling, hulp bij echtscheiding en schuldhulpverlening. Ze is er om ouders te ondersteunen hoe om te gaan met hun kind en diens problemen, welke steun en hulp zij voor hun kind organiseren en hoe zij ook goed voor zichzelf kunnen blijven zorgen. Ze is er om jongeren te ondersteunen die problemen ervaren in het opgroeien, door samen te zoeken naar de beste oplossingen, indien mogelijk in de eigen omgeving. Het AMW stimuleert hen om zelf gemotiveerd en vaardig te worden in het omgaan met hun problemen. Zonodig krijgen zij ondersteuning bij het vinden van andere (gespecialiseerde) hulp, invulling van vrije tijd, scholing, werk, etc. Het AMW gaat zoveel mogelijk outreachend te werk; zij gaan naar de jeugd en de gezinnen toe, leggen huisbezoeken af en geven begeleiding. De hulpverlening wordt ook in het kader van nazorg (na jeugdzorg) of ter overbrugging van wachttijd voor gespecialiseerde hulp geboden. Zonodig kan het AMW haar aanbod bundelen met andere specialismen in een zorgprogramma. Er is zowel individueel als groepsgericht aanbod.

Maatwerk is uitgangspunt, zodat ouders en kinderen de hulp krijgen die nodig is.

Coördineren van (na)zorg; Als er meerdere signalen over een kind of gezin bij het CJG binnenkomen of als er al meerdere hulpinstanties bij een gezin betrokken zijn, dan is coördinatie nodig. Het AMW vervult van oudsher

de rol van coördinator van zorg en kan die ook in het CJG inzetten. Het AMW als spin het web roept hulpverleners bijeen, bespreekt de aanpak, stelt een dossiereigenaar vast, verwijst door naar concrete hulp en volgt de hulp. Privacy is geen belemmering voor coördinatie.

Belangrijk instrument voor de coördinatie van zorg is de toekomstige Verwijsindex Risicjongeren. In de verwijsindex staan geen kindgegevens, maar de hulpcontacten met jongeren en ouders/verzorgers. Er wordt alleen geregistreerd dát er iets misgaat met de ontwikkeling van een jongere, maar niet wát er misgaat. Wanneer er twee of meer signalen van zorg over een jongere binnen komen, moet er iets gebeuren en moet er tussen betrokkenen worden afgestemd. Het AMW moet aangehaakt worden bij deze landelijke verwijsindex².

Joost

Joost, leerkracht van groep 8 vindt een meisje uit zijn klas de laatste tijd (te) regelmatig uit haar doen. Van driftbuien om niets tot een stille onverzorgde indruk: dat kan per week verschillen. Het wordt steeds heftiger, sinds enige tijd heeft ze opvallend veel blessures. Hij maakt zich ernstige zorgen. Hij weet dat BJz een wachtlijst heeft en belt na enig twijfelen met het CJG. De consulent van het CJG haalt informatie uit de Verwijsindex Risicjongeren. Het blijkt dat er meerdere signalen en meldingen bekend zijn. De maatschappelijk werker van het CJG - die voorzitter is van het casuïstiekoverleg 12- van het CJG- vraagt alle beschikbare informatie op en organiseert een multidisciplinaire bijeenkomst. Doel is zo snel mogelijk contact te maken met het gezin en een plan van aanpak op te stellen, het liefst in samenwerking met ouders. De maatschappelijk werker houdt de leerkracht op de hoogte van alle ontwikkelingen en geeft daarnaast praktische tips over hoe de leerkracht tijdens de schooluren met het meisje om kan gaan.

² In sommige gemeenten worden lokale verwijssystemen ontwikkeld, ter aanvulling op het landelijke systeem. Ook hier is aanhaking van het AMW nodig.

Spil in lokaal jeugdbeleid

Het Centrum voor Jeugd en Gezin kan uitgroeien tot de spil van het lokale jeugdbeleid mits er sprake is van een brede, laagdrempelige aanpak. Het AMW stelt dat lokale samenwerking hierbij een vereiste is, waarbij het AMW haar dienstenaanbod en expertise op terrein van jeugd en ouders effectief inzet en nieuwe vormen van dienstverlening realiseert. Het AMW stelt zich proactief op naar gemeente en andere partners en levert haar bijdrage aan de verdere ontwikkeling en uitbouw van de CJG's. Daarbij zijn de vragen van ouders en jeugd uitgangspunt en sturend voor de wijze waarop de samenwerking, huisvesting en coördinatie plaatsvindt. Het AMW wil niet alleen een *bijdrage* leveren aan het CJG, maar kan ook het voortouw nemen als kwartiermaker in de totstandkoming, beheer en organisatie van het CJG.

Door een actieve rol in het Centrum voor Jeugd en Gezin neemt het AMW samen met partners haar verantwoordelijkheid in het verbeteren van de ondersteuning van jeugd en ouders!

Gemeente X

Een middelgrote gemeente X heeft op koopavond veel last van een groep jongeren die voor de winkels hangt. De overlast neemt toe. De gemeente wil weten of deze groep bekend is bij de diverse organisaties, de echte rad-draaiers aanpakken en voorkomen dat de groep groeit of toenemende problemen veroorzaakt. In samenwerking met het opbouwwerk heeft het AMW outreachende dienstverlening in de desbetreffende wijk georganiseerd en in verband daarmee ook contact met de politie en de jeugdreclassering. De maatschappelijk werker (of consulent) van het CJG organiseert een bijeenkomst met alle betrokken partijen en coördineert een plan van aanpak.

Kerncijfers AMW³

Instellingen voor AMW	
Totaal aantal instellingen	119
Aantal bereikbaarheidspunten (bureaus en spreekuuradressen)	1.168

Aantal formatieplaatsen (FTE) in Nederland	
Formatie uitvoerend maatschappelijk werk	2.334
Gemiddeld aantal inwoners per fte uitvoerend maatschappelijk werk	6.999

Hulpverlening	
Aantal cliënten	286.229
Percentage AMW instellingen met schoolmaatschappelijk werk ⁴	75%
Percentage hulptrajecten rond opvoedingsproblemen	11%

Cliëntgegevens	
Aandeel cliënten tot 20 jaar	10,2%
Aandeel cliënten van 20 tot en met 29 jaar	13,5%
Aandeel cliënten van 30 tot en met 39 jaar	20,4%
Aandeel cliënten van 40 tot en met 49 jaar	22,0%
Aandeel cliënten van 50 tot en met 64 jaar	16,5%
Aandeel cliënten van 65 jaar en ouder	7,5%
Onbekend	10,1%

Verwijzing	
Percentage cliënten dat naar AMW komt op verwijzing	54,8%

Colofon

Steun voor jeugd en ouders

Algemeen Maatschappelijk Werk in het Centrum voor Jeugd en Gezin

Uitgave

MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening
Admiraal Helfrichlaan 1
Postbus 3332
3502 GH Utrecht
telefoon: 030 - 298 34 34
fax: 030 - 298 34 37
www.mogroep.nl

Tekst

Heleen Jumelet, Nienke Kuyvenhoven, Werkgroep Jeugd AMW pluspakket

Vormgeving,

de Vormers, Utrecht

Fotografie

Wilbert van Woensel, Amsterdam

Oplage

750

Prijs

gratis

Bestelwijze

Bij de MOgroep, per fax of via de website, met vermelding van titel en brochurenummer WMDB0013.

ISBN 978905568 224 9

NUR 752

Utrecht, oktober 2007

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de MOgroep. Bij overname is bronvermelding verplicht.

³ Bron: Madimonitor 2005, 2006, 2007, tenzij anders vermeld.

⁴ Bron: NVMW

